

կը բերէ այդ իրենց, Աստիսինը՝ գէթ դատելով իրենց լրաց իրենքէն՝ կը սիրեն օտար շքր-ջանի քաղաքական կացութիւն տեղեկանալ, իսկ իրենց ներքին շքրանի կեանքէն կ'ախորժին այն յօգուածներէն, որ գրգռէին, յուզէին անադիւր ռուինն Բայց յուրը ուսումնական իրեն-որով, մանաւանդ տնտեսական բովանդակութիւնով, թէ՛ ինքն ինքն եւ զիրարմոնքի՝ գրուածներ կարգաւ ընտրականութեւ միայն յատուկ է:

Յաճկա՛հայ գրականութիւնն այս ճիւղի պակասութիւնը շատ աչքի ընկնող է. բայց պակասութիւնը Բայնիւր Տամար նախ սիրտ եւ ապա գիտելու ընդունակութիւն պէտք է խմբագրութեան: Սէր՝ խղճալու Տամար իւր գաւառական ընթերցողներուն վրայ եւ Բայնիւր Տամարի կողմէն ընդունակութիւն պէտք է խմբագրութեան: Սէր՝ խղճալու Տամար իւր գաւառական ընթերցողներուն վրայ եւ Բայնիւր Տամարի կողմէն ընդունակութիւն պէտք է խմբագրութեան: Սէր՝ խղճալու Տամար իւր գաւառական ընթերցողներուն վրայ եւ Բայնիւր Տամարի կողմէն ընդունակութիւն պէտք է խմբագրութեան:

Կը կրկնենք. Կ. Պոլսոյ լրագիրները պէտք է գէթ այնչափ էջեր նուիրեն գաւառաց տնտեսական վիճակին, երկրի արդիւնարեական այս կամ՝ այն ճիւղի զարգացման խնդրոյն, որչափ կ'ընծայեն քաղաքագիտական խորին գատողութիւններուն:

Կ. Պոլսոյ մամուլն իւր ներկայ վիճակով կողմնակա՛ն ընդունէ: Այս վիճակը բնական չէ: Նա պէտք է այնպիսի ձեւ ընդունի՝ որ սերտ յարաբերութիւններ տածէ գաւառաց հետ, եւ որպէս զի այս յարոյն, անհրաժեշտ է որ նա մեծագոյն ուշադրութիւն նուիրէ գաւառաց որպէս մտաւոր՝ նշնայէս եւ տնտեսական կացութիւնն բարեփոխելու:

Կ. Պոլսոյ հայ խմբագիրները պէտք է ամէն քանք ի գործ դնեն, նշնայ իսկ դրամական զոհողութիւն յանձն առնուն, փոքր ի շատէ հմուտ լրագիրները պահելու Տամար արդիւնաբերական գաւառաց կենդանիներու մէջ:

(Հարաւ-իւր):

Կ. ՏՈՒՆԵՆ

ՊՈՒԿԿԷ ՀԱՅԵՐԵՆԵՐԻՆ ԵՐ ՄԵԿ ԵՐԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

Համեմատական լեզուաբանութեան պարբերականին մէջ (XII, I.)¹ հատարակուած կը գտնենք Պուկկէի կողմանէ ըստ բաւական ընդարձակ (87 էջ) լեզուաբանական յօդուած մը, որ առանձին ալ տպագրուած է:

¹ Beiträge zur etymologischen Erläuterung der armenischen Sprache, 1891.

² Zeitschrift für vergl. Sprachf. N. F. XII, I.

Շատ մը հայերէն բառեր կը քննէ, կը համեմատէ, հին մեկնութիւնները կը մերժէ (նաեւ իւր հին տեսութեանց հակառակ) եւ բառերը նոր լուսով կը ցուցնէ:

Էջ 1—29, 73 դիտով այլեւայլ բառեր կը մեկնէ, որոնց մէջ Երգող (էջ 29—74) այլեւայլ ձայնաւոր եւ բաղաձայն գրեթե՛ բառին սկիզբը, բառամէջն եւ բառավերջին առած փոփոխութեանց վրայ տեսութիւն մը. էջ 74—82 հորոշներու եւ բայից այլեւայլ ժամանակաց վերջաւորութեանց վրայ համեմատականարկ մը, եւ ի վերջոյ (էջ 82—87) փոխառեալ բառերու ցանկ մը: —

Իւրաքանչիւր համեմատուած բառը քննադատութեան փորձաքարին զարնել չէ մեր միտքը. միայն այսչափն ըսնել որ իւր համեմատութեանց մէջ շատ խորին հմուտ լինէ կը ցուցնէ. այո՛ց՝ հայերէն բառերու նկատմամբ ըրած շատ վերապահներն կ'ողորէ, բայց՝ ինչպէս իւր նախորդ մէկ երկնայինութիւնն քննադատած ատեն ըսած էինք՝, իւր հայերէնի մէջ ընտրած առաջնորդներուն սիրոյն Տամար երբեմն կողմնակի սայլածաքումներէ չի զգուշանար, որով շատ մը անհաւանական՝ չքսնելի վերապահներ մեկնութեանց գիրով մ'ընէ: Մեր ըսածին քանի մը օրինակ:

Էջ 2՝ աղբակէ՛ բառն այսպիսինքն կարգէն համարելի է: Նշնայէս անհաւանական է աղբակէ՛ բառին՝ աղբո՛ւ «պիտակ» յն. փառս եւն եւն բառերէն հանած մեկնութիւնն. արգէն այս համեմատութիւնն ըրած էր Պր. Միւլլեր, ոստերէն՝ անալ բառին հետ համեմատութեամբ, որուն իրաւամբ ընդգրկմացաւ լակարտ (Arm. Stud. 53):

Աղբակէ՛ բառն «նախորդով» — զոր հեղինակն ալ չի մերժեր — ասորական յառոն եւն ձիւր՝ նման ձեւ մը կ'ընէ. ուրեմն աղբակէ՛ն է ստղծ ասորական փոխառութիւն մը:

Անպէ՛ իւր էնա՛ նշանակութեամբ շատ հարուածեալ բառ մըն է, զոր շատերն ձգձգմանց դատապարտեցին. ոմանք, ինչպէս Pictet եւ այլք, յուշարէն ձիւր, գոթ. aggrus եւն եւն բառերուն հետ համեմատեցին, բայց առանց իրաւանց. ըստ միջ էնա՛ նշանակութիւնն շատ պարզ եւ դիւրըմբռնելի է. շատ գեղեցիկ կը համեմատուի արեւական ան յարմարին հետ, որ սահել, անհեղ (ի միջ եւն) կը նշանակէ. եւ աւելի եւս ձիւր կը համեմատուի հնդկ-գերմանական լեզուաց փոխութեան երկրպագան ձիւ-

¹ Հմտ. Հոգեւ. Ա. 1891, Գրառ. Թ. 3:

